OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ

Vastine

6.11.2023

VN/868/2023
VN/868/2023-OKM-36

Sivistysvaliokunta

Opetus- ja kulttuuriministeriön vastine eduskunnan sivistysvaliokunnan saamiin lausuntoihin

HE 67/2023 vp

Opetus- ja kulttuuriministeriö kiittää mahdollisuudesta antaa vastine eduskunnan sivistysvaliokunnan saamiin lausuntoihin. Lausunnon antoivat Opetushallitus, Suomen Kuntaliitto, Opetusalan Ammattijärjestö OAJ ry, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira) ja Suomen lähi- ja perushoitajaliitto SuPer ry.

Valtaosa lausunnonantajista suhtautui myönteisesti ehdotettuun varhaiskasvatuksessa annettavan tuen tietojen tallentamiseen varhaiskasvatuksen tietovaranto Vardaan. Lausunnoissa tuotiin esiin, että ehdotettujen säännösten myötä tuesta olisi mahdollista saada ajantasaista, vertailukelpoista ja yhteismitallista tietoa. Lausunnonantajat kuitenkin kiinnittivät huomiota tietojen tallentamisesta kunnille aiheutuvaan työmäärään ja kustannuksiin, tiedonkeruun tarkkuuteen ja Opetushallituksen toimivaltaan antaa määräys tuen tietojen tarkemmasta tallentamisesta.

Opetus- ja kulttuuriministeriö toteaa kunnioittavasti vastineenaan seuraavaa:

Tiedonkeruun tarpeellisuus

Tiedonkeruun avulla saataisiin säännöllisesti ajantasaista määrällistä tietoa kuntien ja kuntayhtymien tekemistä hallintopäätöksistä varhaiskasvatuksen eri tukimuotoihin liittyen. Tämä parantaisi varhaiskasvatusta koskevaa tietopohjaa ja antaisi tilannekuvan annettavan tuen nykytilasta. Kuten **Opetushallitus** lausunnossaan toteaa, tietoa tultaisiin hyödyntämään muun muassa Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2022) toimeenpanon seurannassa ja ohjauksessa, ja sen avulla tunnistetaan esimerkiksi mahdollinen alueellinen vaihtelu päätöksenteossa sekä saadaan tietoa kunnallisten ja yksityisten palveluntuottajien tuen järjestämisestä.

Ministeriö yhtyy Opetushallituksen näkemykseen ja lisää, että tiedonkeruusta saadun tiedon pohjalta voidaan tarkastella, miten hallintopäätösten määrät kuntien ja yksityisten antamassa varhaiskasvatuksessa kehittyvät tulevina vuosina. Tietoa voidaan tarkastella esimerkiksi maakunnittain ja näin hahmottaa, onko määrissä alueellista vaihtelua. 5- ja 6-vuotiaiden päätösten määriä voidaan verrata esi- ja perusopetuksessa annettuihin päätösten määriin ja näin ennakoida, lisääntyykö tuen tarve

Postiosoite Postadress Postal Address	Käyntiosoite Besöksadress Office	Puhelin Telefon Telephone	Faksi Fax Fax	s-posti, internet e-post, internet e-mail, internet
Opetus- ja kulttuuriministeriö				
PL 29 00023 Valtioneuvosto	Meritullinkatu 10 Helsinki	0295 16001 +358 295 16001	09 135 9335 +358 9 135 9335	kirjaamo.okm@gov.fi

tulevina vuosina myös esi- ja perusopetuksessa. Tällaisen tiedon tuottaminen päätöksenteon tukemiseksi olisi esitetyllä tietovarantopohjaisella tiedonkeruulla kustannustehokkaampi tapa verrattuna vuosittain toteutettaviin, erikseen tilattaviin erillistiedonkeruisiin.

Tiedonkeruun tietosisällön laajuus sekä sen vaikutukset työmäärään ja kustannuksiin kunnissa

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ ry tuo lausunnossaan esiin huolensa, etteivät hallintopäätösten lukumäärät anna riittävästi tietoa siitä, millaista tukea lapsi on saanut milläkin tuen tasolla ja esittää lainsäädännön täsmentämistä. Opetus- ja kulttuuriministeriö yhtyy näkemykseen siitä, että täsmällisemmällä tiedonkeruulla varhaiskasvatuksen järjestäjien mahdollisuudet lasten tuen tarpeiden ennakointiin olisivat paremmat ja siten lapsen tuen järjestäminen ja toteutuminen vahvistuisivat entisestään. Esityksen valmisteluvaiheessa on kuitenkin jouduttu priorisoimaan sekä tietosisällön laajuuden että kunnille aiheutuvan hallinnollisen työkuorman ja lasten tietosuojan välillä.

Myös **Suomen Kuntaliitto** tuo lausunnossaan esille tiedonkeruun vaikutukset kuntien työmäärään ja kustannuksiin eri kunnille. Ministeriö toteaa, että kuntia kuultiin esitystä valmisteltaessa ja heiltä pyydettiin kommentteja laajemman ja yksityiskohtaisemman tiedonkeruun toteuttamisesta. Viesti etenkin isommilta kunnilta oli selkeä: tiedon tuottaminen esitettyä tarkemmalla tasolla todettiin aikataulun puitteissa mahdottomaksi. Esitystä valmisteltaessa lähtökohtana oli pitää tietovarantopohjainen tiedonkeruu mahdollisimman kevyenä tiedon tallentajille, jolloin tiedonkeruun kautta saatava tieto olisi mahdollisimman laadukasta ja eheää.

Valmistelussa huomioon otettuja keinoja kuntien työmäärän minimoimiseksi ovat muun muassa olleet se, että 1) tiedonkeruu toteutetaan tarpeeksi harvoin ja niin suppeana kuin mahdollista tarkoitustaan varten, 2) tallentaminen tehdään kuntatasolla, jolloin tallennettavaa tietoa ei tarvitse eritellä tarkemmalle toimipaikkatasolle ja 3) Opetushallitus tekee tallentamisen tueksi selkeät ohjeistukset ja antaa myös muuta tukea. Lisäksi tuen tietojen tallentaminen tehdään varhaiskasvatustoimijoille entuudestaan tutulla järjestelmällä.

Lisäksi ministeriö toteaa, että kunnille kohdistuvat järjestelmäkustannukset on huomioitu esitystä valmistellessa, sillä kaikkien kuntien on mahdollista tallentaa tuen tiedot Vardaan maksuttoman käyttöliittymän kautta.

Opetushallituksen toimivalta

Suomen Kuntaliitto kiinnittää lausunnossaan huomiota Opetushallituksen toimivaltaan antaa tarkentava määräys tallennettavien tietojen tietosisällöstä, tallennusaikataulusta ja -frekvenssistä ja edellyttää, että näistä säädettäisiin lailla. Ministeriö toteaa, että Opetushallitus antaisi määräyksen voimassa olevan varhaiskasvatuslain 68 §:n 3 momentin perusteella ja ehdotetun 70 §:n 5 momentin sallimissa puitteissa. Ministeriön näkemyksen mukaan laissa olisi säädetty kuntien ja kuntayhtymien tallennusvelvoitteen sisällöstä (hallintopäätösten lukumäärätiedot lapsen iän perusteella jaoteltuina) riittävällä tarkkuudella ja Opetushallituksen määräyksessä olisi kyse lakia tarkentavan määräyksen antamisesta. Ministeriö tuo esiin, ettei ehdotettu tuesta tallennettavien tietojen sääntely poikkea muista Vardaan tallennettavista tiedoista ja niistä annetuista Opetushallituksen määräyksistä. Esimerkiksi varhaiskasvatuslain 70 §:n 3 momentin 5 kohdassa säädetään velvollisuudesta tallentaa lapsen varhaiskasvatusoikeuden tuntimääräinen laajuus ja sen käyttöön liittyvät tiedot. Opetushallitus on 68 §:n 3 momentin nojalla antamassaan määräyksessään tarkentanut, että tuntimääräinen laajuus tallennetaan tuntimäärinä viikossa sekä lisäksi tallennetaan tieto, onko varhaiskasvatus päivittäistä ja kokopäiväistä.

Kuntaliiton lausunnon mukaan se, kuinka useasti kuntien ja kuntayhtyminen olisi tallennettava tietovarantoon varhaiskasvatuksessa annettavan tuen ja tukipalveluiden hallintopäätösten lukumäärät, vaikuttaa olennaisesti toimintaan liittyviin kustannuksiin. Ministeriö haluaa kiinnittää huomiota siihen, ettei muidenkaan Vardaan tallennettavien tietojen tallennusajankohdista ole säädetty lain tasolla. Opetushallituksen määräys mahdollistaa myös, ettei tietorakenteiden ja tallennusajankohtien tarkennuksista tarvitse tehdä jatkossa lakimuutosta.

Lisäksi Kuntaliitto kiinnittää lausunnossaan huomiota siihen, että ehdotettu varhaiskasvatuslain sääntely poikkeaa merkittävästi Koski-tietovarannon sääntelystä, jossa on lain tasolla säädetty koulutuksen järjestäjien tallennusvelvoitteen tietosisällöstä ja tiedon keräämisen frekvenssistä. Ministeriö toteaa, että vastaavasti kuin Varda-tietovarannosta, myös valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain (884/2017) 6 §:n 2 momentissa säädetään Opetushallituksen valtuudesta

antaa määräyksiä tietojen ajantasaisena pitämisestä ja tietojen tietorakenteista. Ministeriön näkemyksen mukaan Koski-tietovarannosta annettavat määräykset eivät merkittävästi poikkea Varda-tietovarannosta annettavista määräyksistä. Lisäksi varhaiskasvatuksen ja esi- ja perusopetuksen rahoitusjärjestelmät ovat erilaiset, minkä takia myös tietovarantoihin tallennettavia tietoja hyödynnetään rahoituksen määrittämisessä eri tavalla.

Hallitussihteeri Jenni Nuutinen

Jakelu Sivistysvaliokunta

Tiedoksi OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö, Lisa Palm
OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö, Anita Lehikoinen